

koji su znatno lakše dostupni. Stoga će budući istraživači sve manje koristili arhivske izvore. Zato se autor zalaže za drastično pojednostavljenje obrade moderne arhivske građe. Klasična načela arhivske prakse moraju se revidirati jer u novim okolnostima više nisu primjenljiva.

Fotograf Nacionalnog arhiva u Parizu, Jean-Jacques Bois, prikazuje postupak reproduciranja stare fotografije. Njegov rad: Reprodukcija stare fotografije (br. 136, str. 43—49) dopunjen bibliografijom, sigurno će privući pažnju naših radnika u arhivskim fotolaboratorijima. U ovom broju je i bibliografija arhivskih informativnih pomagala objavljenih u Francuskoj u 1986. godini.

Dvobroj 137—138/1987. je u cijelosti posvećen organizaciji vanjske službe francuskog Nacionalnog arhiva. Budući je o tome u našoj stručnoj literaturi već pisano (Ivo Ficović: Najnovija iskustva u organizaciji vanjske službe u Francuskoj, Arhivist XXIII, br. 1—2/1983, str. 230—234), sada samo upozoravamo na ovaj tematski dvobroj časopisa u kojem će zainteresirani dobiti potpuniju informaciju o ovoj problematici.

Posebno značajan odjel Nacionalnog arhiva Francuske je »Section Outre-Mer« — odjel Prekomorskih posjeda, odnosno građe bivših francuskih kolonija. O historijatu odjela i njegovom konačnom preseljenju iz Pariza u Aix-en-Provence 1986. piše njegov bivši rukovodilac Marie-Antoinette Menier (Sto godina u povijesti arhiva kolonizacije, br. 139/1987, str. 207—222). Arhivisti-stručnjaci za stariju građu naći će u ovom broju koristan članak o metrologiji. Olivier Guyotjeannin priredio je bibliografiju (citira i djela zagrebačkih stručnjaka) iz područja ove discipline (Francuska metrologija starijeg perioda: sumarni bibliografski vodič, i.b., str. 233—247). Nekoliko radova u ovom broju posvećeno je prikupljanju usmenih svjedočanstava u arhivu i usmenoj historiji (VI međunarodni kongres usmene historije je održan 11—13. rujna 1987. u Oxfordu — tema: Mit i historija). Na kraju je prikaz Muzeja francuske povijesti koji je sastavni dio Nacionalnog arhiva. Iz riznice arhiva priređuju se tematske izložbe za koje javnost pokazuje veliki interes. Kvalitet izložbenog postava je na zavidnoj visini. I dok se u našim arhivima dokidaju izložbene dvorane, francuski arhivisti proširuju izložbene prostore i pretvaraju ih u muzej radi što boljeg kontakta arhiva s javnošću. (J.-P. Babelon: Muzej francuske povijesti u Nacionalnom arhivu u Parizu, i.b., str. 260—265).

Ivo Ficović

BOGDAN LEKIĆ, »ARHIVSKI IZVORI ZA ISTORIJU SOCIJALISTIČKE JUGOSLAVIJE 1943—1953«, Beograd 1987.

U novije doba u nas je sve snažnije izražen interes za izvor kao onaj sadržajni predmet koji može i treba čitatelju pružiti sve ono sa čime i znanstvenik može i treba da raspolaze pri stvaranju svojih studija, sinteza, monografija. Arhivske i druge građe u nas o novijoj povijesti ima prilično, djelomično su prikupljeni u arhivima i, isto tako, djelimično su sređeni te je time omogućena njihova upotreba.

Posebno su zanimljivi oni izvori koji govore o temeljima nove, Titove, socijalističke Jugoslavije, dakle, koji govore o nastajanju te pčecima raz-

voja i prvome stasanju naše državne zajednice u koju su se udružili jugoslavenski narodi i narodnosti tokom NOB-a i socijalističke revolucije. Ta građa vremenski seže u period od 1943. do 1953. godine te je već toliko zrela da se o njoj mogu pisati i znanstveni radovi. Stoviše, njoj je posvećena i cijela jedna doktorska disertacija; radi se o djelu Bogdana Lekića koji ju je odbranio 1983. god. na Filozofskom fakultetu u Skopju, a potom ju je — god. 1987 — kao dopunjeno izdanje u Beogradu, objavio Arhiv Jugoslavije, pod naslovom: »Arhivski izvori za istoriju socijalističke Jugoslavije 1943—1953«. Knjiga Bogdana Lekića obasiže 275 stranica štampanoga teksta, a podijeljena je na uvodnu napomenu, predgovor, te pet dijelova u kojima se obrađuju slijedeće cjeline: »Pojam i vrste istorijskih izvora i sistem zaštite arhivske građe«, »Klasifikacija arhivske građe«, »Organizacioni razvoj saveznih institucija«, »Osnovni sadržaj arhivske građe saveznih institucija«, i »Sadržajno vrednovanje arhivske građe kao istorijskog izvora«, te zaključak, izvor i literatura, summary i registar ličnih imena, institucija i fondova.

U uvodnoj napomeni autor navodi već odavno uočenu potrebu za ovakvom vrstom istraživanja uopće, a osobito radi povećanoga interesa za izučavanje historije Jugoslavije.

U predgovoru daje objašnjenje »šta je objekat rada i predmet proučavanja nauke o istorijskim izvorima« i »u kojoj su meri komplementarne istorija, arhivistika i nauka o istorijskim izvorima sa stanovišta objekta rada i predmeta proučavanja«; istodobno određuje predmet i zadatak istraživanja.

U prvom dijelu B. Lekić obrađuje pojam i vrste historijskih izvora, arhivske građe i sistem zaštite te građe s kritičkim naglaskom zaštite arhivske građe u naznačenom periodu.

Drugim dijelom je obuhvaćen kritički osvrt na literaturu, s naznakom da se u njemu bavi onim radovima i priložima o klasifikaciji arhivske građe kao historijskih izvora, a s obzirom na ukupnu temu razmatranja.

U trećem dijelu obrađen je organizacioni razvoj saveznih institucija, i to posebno KPJ i SKOJ-a, organa vlasti, političko-izvršnih organa, organa uprave, te masovnih političkih organizacija.

Četvrti dio je posvećen osnovnom sadržaju arhivske građe saveznih institucija u periodu 1943—1953. godine. Autor je u ovom dijelu izvršio globalnu podjelu fondova na institucionalnoj osnovi, a zatim obradio obim i strukturu arhivske građe, stupanj sredenosti i obrade te mogućnost korištenja. Izvršena je klasifikacija fondova na temelju društveno-političkog položaja, uloge i značaja tvorca građe, a unutar fondova po djelatnostima. Na taj način razmotreno je pitanje arhivske građe KPJ i SKOJ-a, saveznih organa vlasti i njihovih izvršnih organa, saveznih organa uprave, masovnih političkih organizacija i specifične arhivske građe.

Arhivska građa saveznih organa uprave razmatrana je u okviru slijedećih grupa: najviši vojni organi i savezni organi uprave za poslove narodne obrane; savezni organi uprave u oblasti organizacije i unutrašnje politike; savezni organi uprave u oblasti privrede; savezni organi uprave u oblasti obrazovanja, kulture i nauke; savezni organi uprave u oblasti zdravstva, socijalne politike i rada; savezni organi uprave iz oblasti statistike i evidencije; savezni organi uprave iz oblasti međunarodnih odnosa i ostalih saveznih organa (sudstvo, arbitraž, tužilaštvo i pravobranilaštvo).

Pod arhivskom građom masovnih političkih organizacija obuhvaćena je građa Narodnog fronta Jugoslavije (NFJ), (od 1953. SSRNJ), Antifašističkog fronta žena (AFŽ), Narodne omladine Jugoslavije (NOJ) (od osnivanja Ujedinjenog saveza antifašističke omladine Jugoslavije — USAOJ, prosinac 1942—1953), Saveza sindikata Jugoslavije — SSJ (od osnivanja Jedinštenih sindikata radnika i nameštenika Jugoslavije, siječanj 1945—1953).

Pod natuknicom »specifična arhivska građa« autor govori o onoj grupi izvora koju čine fotografije, proglosti, leci, plakati, crteži, planovi, snimci, magnetofonske vrpce, filmovi, memoarska građa itd.

U petom dijelu autor razmatra sadržajno vrednovanje arhivske građe kao historijskog izvora i to po institucionalnom osnovu i unutar fondovskih cjelina; zatim govori o sadržajnom vrednovanju pravnih akata kao arhivske građe po institucionalnom osnovu te o sadržajnom vrednovanju dokumenata kao historijskih izvora; istovremeno vrši vanjsku i unutrašnju kritičku analizu dokumenata.

Pravne akte po institucionalnom osnovu autor dijeli u četiri grupe i svaku grupu posebno obrađuje: opći pravni akti najviših predstavničkih tijela; opći pravni akti izvršnih organa; opći pravni akti organa uprave i opći pravni akti institucija federacije.

U pogledu sadržajnog vrednovanja dokumenata autor se opredijelio za one dokumente u kojima su podaci i informacije o značajnim historijskim odrednicama u razdoblju 1943—1953. godine, vodeći računa o zastupljenosti osnovnih vrsta građe (dokumentarna, filmska, memoarska), kao i dokumentima različite provenijencije (partijske, državne, masovnih političkih organizacija, vojne i drugih). To su: »1. Deklaracija i odluke II zasjedanja AVNOJ-a, 29—30. novembar 1943; 2. Saopćenje TASS-a o sporazumu Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije i Vrhovnog štaba Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije i Sovjetske komande o uvjetima ulaska sovjetskih trupa na jugoslavenski teritorij, 28. septembar 1944; 3. Odluka CK KPJ o organizacionim pitanjima, 3. jul 1945; 4. Program i Statut Narodnog fronta Jugoslavije, 5—7. augusta 1945; 5. Ustav Federativne Narodne Republike Jugoslavije, 31. januar 1946; 6. Zakon o Petogodišnjem planu razvitka narodne privrede Federativne Narodne Republike Jugoslavije u godinama 1947—1951, 25. april 1947; Osnovni zakon o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva, 27. jun 1950; 8. Sjećanja Miloja Dobrašinovića; 9. Dokumentarni film o V. kongresu KPJ, 21—28. jul 1948.«

U zaključnom dijelu autor sumira istraživanja, daje analize i ocjene.

U cjelini o izvorima i literaturi posebno su navedeni materijali — arhivska građa, a posebno publicirana arhivska građa i literatura.

Djelo Bogdana Lekića skladno je koncipirana cjelina, sadržajna i kvalitetna. Svojim instruktivnim pristupom materiji pomaže boljem usvajanju novih znanja o izvorima za historiju socijalističke Jugoslavije u vremenu od 1943. do 1953. godine.

Ana Vuković